

ГИ ДЪО МОПАСАН ПЛЕТАЧКАТА НА СТОЛОВЕ

Превод от френски: Зефира Кацкова, —

chitanka.info

На Леон Еник

Беше към края на вечерята, която маркиз дьо Бертран даваше по случай откриването на ловния сезон. Единадесет ловци, осем млади жени и местният лекар стояха около голямата осветена маса, покрита с плодове и цветя.

Заговориха за любовта и се повдигна голям спор, вечният спор веднъж или много пъти може да се обича истински. Приведоха примери за хора, които са имали само една истинска любов; приведоха и други примери за хора, които са обичали буйно много пъти. Мъжете изобщо претендираха, че страстта, както болестите, може да поразии много пъти едно и също същество и да го поразии така, че да го убие, ако някаква пречка се изправи пред нея. При все че тоя начин на разглеждане на въпроса е неоспорим, жените, мнението на които почиваше много повече върху поезията, отколкото върху наблюдението, твърдяха, че любовта, истинската любов, голямата любов може само веднъж да поразии смъртния, тя, тази любов, прилича на мълния и сърце, засегнато от нея, после остава така празно, опустошено, че никакво друго силно чувство, даже никаква мечта не може да се зароди в него.

Маркизът, който много пъти бе обичал, живо оборваше това схващане.

— Аз ви казвам, че човек може да обича много пъти с всичките си сили и цялата си душа. Като доказателство, че не може да съществува втора страст, вие ми привеждате за пример хора, които са се убили от любов. Ще ви отговоря, че ако не бяха извършили глупостта да се самоубият, което им отнема всяка възможност да се влюбят отново, те щяха да се излекуват и да обичат пак и щяха да продължават да обичат чак до естествената си смърт. Влюбените са като пияниците: който е пил — ще пие пак, който е обичал — ще обича пак. Това е въпрос на характер.

Избраха за съдия доктора, стар парижки лекар, оттеглил се на село, и го помолиха да си каже мнението.

Точно по този въпрос той нямаше мнение.

— Както каза маркизът, това е въпрос на характер; лично аз познавам страст, която трая петдесет и пет години непрекъснато и която изгасна със смъртта.

Маркизата запляска с ръце.

— Колко е хубаво това! Каква мечта е да бъдеш обичан така! Какво щастие е да живееш петдесет и пет години, обладан от такова упорито, дълбоко чувство! Колко трябва да е бил щастлив и да е благославял живота онзи, когото така са обожавали!

Докторът се усмихна:

— Наистина, госпожо, вие не се лъжете в това, че любимото същество беше мъж. Вие го познавате, това е г-н Шуке, аптекарят от градчето. А нея също познавате. Тя е старата плетачка на столове, която идваше всяка година в замъка. Но аз ще се изясня по-добре.

Възторгът на жените бе спаднал и отвращението, изписало се по лицата им, крещеше: „Пфу!“, сякаш любовта можеше да засегне само изтънчените същества, единствено достойни за вниманието на хората от доброто общество.

* * *

Докторът продължи:

— Преди три месеца ме извикаха на смъртния одър на тази стара жена. Тя беше пристигнала вечерта с колата, служеща ѝ за къща и теглена от крантата, която сте виждали, и придружена от двете си големи черни кучета, нейни приятели и пазачи. Свещеникът беше вече там. Тя ни направи изпълнители на завещанието си и за да ни разкрие смисъла на последната си воля, разказа ни целия си живот. Не познавам нищо по-странно и по-трогателно.

Баща ѝ и майка ѝ били плетачи на столове. Тя никога не е имала жилище, прикрепено към земята.

Още съвсем малка скитала дрипава, глистава, мръсна. Спирали се накрай селата, край канавките и разпрягали колата. Конят пасял, кучето спяло с муцуна върху лапите си, а малката се търкаляла в тревата, докато на сянка под големите крайпътни брястове бащата и майката поправяли всички стари столове на селището. В това подвижно жилище почти не се говорело. След няколкото необходими

думи, за да решат кой да обиколи къщите с добре познатото провикване: „Плетем столове“, те почвали да увиват сламата, седнали един срещу друг или един до друг. Когато детето отивало много далеч или се опитвало да се приближи до някое селско хлапе, сърдитият глас на бащата го викал:

— Да се връщаш тук, мръснице!

Това били единствените нежни думи, които тя чувала.

Когато станала по-голяма, почнали да я пращат да събира дъната на повредените столове. Тогава тя опитала тук-там да се запознае с някои момчетии, но този път родителите на новите ѝ приятели извиквали грубо децата си:

— Да се връщаш тук, уличнико! Да не съм те видяла да приказваш с голтаци!...

Често пъти малките хлапета хвърляли камъни по нея.

Петачетата, които някои госпожи ѝ давали, тя грижливо пазела.

Веднъж — тогава била на единадесет години, — като минавала по тия места, тя срещнала зад гробищата малкия Шуке, който плачел, защото един приятел му откраднал няколко су. Сълзите на едно малко гражданче, на едно от тези деца, които, както си въобразявала нейната крехка главица на онеправдана, са винаги доволни и радостни, я смутили. Тя се приближила и когато узнала причината на мъката му, изсипала в ръцете му всичките си спестявания — седем петачета. Той, разбира се, ги взел, изтривайки сълзите си. Тогава, полудяла от радост, тя се осмелила да го целуне. Понеже вниманието му било съсредоточено в парите, които гледал, той не се противопоставил. Като видяла, че нито я отблъснали, нито набили, тя го зацелувала отново, напрегръщала го с всичка сила, от все сърце. После избягала.

Какво било станало в тази нещастна душа? Дали се привързала към този хлапак, защото пожертвувала за него скитническото си богатство, или защото му дала първата си нежна целувка? Любовта е тайна както за малките, така и за големите.

Месеци наред тя мечтаела за това кътче край гробищата и за това момче. Хранейки надеждата, че ще го види пак, тя крадяла от родителите си едно су оттук, едно оттам, било от преплитането на столовете, било като ходела да купува провизии.

Когато дошла в същото село, имала два франка в джоба си, но могла само да зърне малкото чистичко аптекарче зад стъклата на

бащиния му дюкян, между един червен буркан и друг с тения.

Тя го обикнала още повече, пленена, развълнувана, възхитена от това сияние на оцветената вода, от блясъка на лъскавите кристали.

Запазила в себе си неизличим спомен за него и когато на следната година го видяла зад училището да играе с другарите си на топчета, тя се хвърлила върху него, стиснала го в обятията си и така буйно го зацелувала, че той почнал да пищи от страх. Тогава, за да го успокои, тя му дала парите си: три франка и двадесет су — истинско съкровище, което той гледал с ококорени очи.

Момчето взело парите и я оставило да го гали, колкото си иска.

В продължение на още четири години тя изсипвала в ръцете му всичките си спестявания, които той с чиста съвест прибирал в замяна на позволените от него целувки. Веднъж тя му дала тридесет су, друг път два франка, трети път — дванадесет су (тогава плакала от мъка и унижение, но годината била лоша), а последния път — пет франка, една голяма кръгла монета, която го накарала да се усмихне доволно.

Тя мислела вече само за него; а той с известно нетърпение чакал връщането ѝ, като я видел, изтичвал насреща ѝ, а от това сърцето на момичето се разтуптявало.

После той изчезнал. Изпратили го в колеж. Тя узнала това след ловки разпитвания. И употребила голяма дипломация, за да промени пътя на родителите си и ги накара да минават оттук през ваканцията. Успяла, но след едногодишно хитруване. Не го била виждала от две години и едва го познала, толкова се бил променил, пораснал, разхубавил се и станал внушителен в куртката си със златни копчета. Той се престорил, че не я вижда, и минал гордо край нея.

След тази среща тя два дена плакала и оттогава страданията ѝ нямали край.

Всяка година се връщала, минавала край него, без да смее да го поздрави и без той да благоволи да я погледне. Обичала го безумно. Каза ми:

— Това беше единственият мъж, когото видях на земята, господин докторе, не зная даже дали съществуват други.

Родителите ѝ умрели. Тя продължила занаята им, но взела две кучета вместо едно, две ужасни кучета, които човек не би се осмелил да закачи.

Един ден, връщайки се в това село, където било останало сърцето ѝ, забелязала, че от дюкяна на Шуке излязла една млада жена подръка с нейния възлюбен. Това била съпругата му. Той се бил оженил.

Същата вечер тя се хвърлила в езерцето на площада пред кметството. Закъснял пияница я извадил и отнесъл в аптеката. Синът Шуке слязъл по домашен халат, за да ѝ даде помощ, и без да се издаде, че я познава, я съблякъл, разтрил я, после ѝ казал грубо:

— Ти си луда! Човек не бива да бъде толкова глупав!

Това било достатъчно, за да я излекува. Той ѝ говорил! Тя била щастлива дълго време. Аптекарят не взел никакво възнаграждение за грижите, които положил, при все че тя много настоявала да му плати.

И така протекъл целият ѝ живот. Тя плетяла столове и мислела за Шуке. Всяка година го зървала през прозорците му. Навикнала да купува от него запаси от дребни лекарства. По такъв начин го виждала отблизо, говорела му и пак му давала пари.

Както ви казах в началото, тя умря тази пролет. След като ми разказа тъжната си история, ме помоли да предам на оногова, когото така страстно беше обичала, всичките спестявания, направени през целия ѝ живот, защото била работила само за него, както ми каза, дори гладувала, за да може да отделя пари настрана и да бъде сигурна, че той ще помисли за нея поне веднъж, след като тя умре.

И тъй, тя ми даде две хиляди триста двадесет и седем франка. Когато издъхна, аз оставих на господин свещеника двадесет и седем франка за погребението ѝ и взех остатъка. На другия ден отидох у Шуке. Те довършваха обедата си, седнали един срещу друг, дебели, зачервени, дъхащи на лекарства, важни и самодоволни.

Поканиха ме да седна; предложиха ми вишновка, която приех, и започнах речта си с развълнуван глас, убеден, че ще се разплачат.

Щом разбра, че е бил обичан от тази бездомница, от тази плетачка на столове, от тази скитница, Шуке подскочи възмутен, сякаш тя му беше откраднала доброто име, уважението на честните хора, личната му чест, нещо ценно, което му е по-скъпо от живота.

Жена му, огорчена като него, повтаряше:

— Тази никаквица! Тази никаквица! Тази никаквица! — без да може да намери друга дума.

Той стана, заразхожда се с големи крачки зад масата, с килнато над едното си ухо гръцко фесче, и мърмореше:

— Не мога да го проумея, докторе! Какви ужасни неща за един порядъчен човек! Какво да се прави? О, ако знаех това, докато беше жива, щях да накарам полицията да я арестува и да я пъкне в затвора! И нямаше да излезе от там, уверявам ви!

Аз останах слисан от резултата на моята мисия, предприета с такива добри намерения. Не знаех какво да кажа, нито какво да направя. Но трябваше да изпълня задачата си. Заговорих отново:

— Тя ме натовари да ви предам нейните спестявания, които възлизат на две хиляди и триста франка. Тъй като това, което току-що ви съобщих, изглежда, ви е много неприятно, то може би по-добре би било да се дадат парите на бедните.

И мъжът, и жената ме загледаха като вкаменени от смайване.

Аз извадих от джоба си парите, жалките пари от различни страни, с различни знаци, златни, смесени с дребни монетки. После попитах:

— Какво решавате?

Госпожа Шуке заговори първа:

— Е, понеже това е била последната ѝ воля, на тази жена... струва ми се, че е много трудно за нас да откажем.

Съпругът, малко смутен, подзе:

— Все пак ние бихме могли да купим с тях нещо за децата си.

Аз казах сухо:

— Както обичате.

Той отговори:

— Все пак дайте парите, щом ви е натоварила с това, ние лесно ще намерим начин да ги употребим за някое добро дело.

Предадох парите, сбогувах се и си тръгнах.

На другия ден Шуке дойде да ме намери и ми каза сопнато:

— Но тя оставила тук колата си, оная, оная жена де. Какво ще правите с тази кола?

— Нищо, вземете я, ако искате.

— Чудесно, тя ми трябва, ще си направя от нея колиба на бостана.

Той си тръгна. Аз го извиках:

— Тя остави също стария си кон и двете кучета. Искате ли ги?

Той се спря изненадан:

— А, не, виж ти, че за какво ми са? Разполагайте с тях, както вие намерите за добре.

И той се засмя. После ми подаде ръката си, която аз стиснах. Какво можех да направя? В едно селище докторът и аптекарят не бива да бъдат врагове.

Задържах кучетата за себе си. Свещеникът, който има голям двор, взе коня. Колата служи за колиба на Шуке, а с парите той купил пет облигации от железопътната компания.

Това е единствената дълбока любов, която съм срещнал в живота си.

Докторът млъкна.

Тогава маркизата, която се бе просълзила, въздъхна.

— Наистина, само жените могат да обичат!...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.